

/ В. Г. Гончаренко, К. М. Левківський, С. Л. Лисенков, О. С. Лисенкові / За заг. ред. В. Г. Кременя. – К. : СДМ-Студіо, 2002. – 323 с.

4. Талызина Н. Ф. Внедрению компьютеров в учебный процесс – научную основу / Нина Федоровна Талызина // Сов. педагогика. – 1985. – №12. – С. 34-38.

Морозова Яна,
студентка 3 курсу Факультету
психолого-педагогічної освіти та мистецтв
Наук. керівник Лісіна Л. О., доктор пед. наук, професор (БДПУ)

КАЗКА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Актуальність проблеми полягає в тому, що сучасна соціальна ситуація не завжди сприяє задоволенню потреб молодших школярів в емоційних переживаннях, збагачення їх яскравими враженнями, неповторними образами навколишнього середовища. Втрачено багато сімейних традицій, які дають дитині наповнене глибоким духовним сенсом емоційне життя. Аналізуючи нинішній стан емоційного розвитку молодших школярів, можна констатувати, що більша увага приділяється розвитку однієї сфери – інтелектуального розвитку дитини. Батьки дуже рано починають навчати свою дитину, по суті примушуючи її до інтелектуальних зусиль, до яких вона не готова ні фізично, ні морально. Тоді як для дитини молодшого шкільного віку не менш важливим є розвиток внутрішнього життя, харчування його емоційної сфери, почуттів. Незамінним інструментом формування морально здорової особистості дитини є казка. Композиція казки, яскраве протиставлення добра і зла, фантастичні і визначені по своїй суті моральні образи, виразна мова, динаміка подій, особливі причинно-наслідкові зв'язки і явища, доступні розумінню дитини робить її особливо цікавою і хвилюючою для дітей.

Розглядом цього питання займалися Ю. Бабанський, А. Бодалев, І. Зайченко, І. Кулагіна, Є. Рапацевіч, та інші. Проте, сучасні мультфільми зі спрощеним «діснеєвським» стилем переказу відомих казок, часто спотворюють первісний зміст казки, перетворюють казкове дійство з морально-повчального в чисто розважальне. Таке трактування нав'язує дітям певні образи, які позбавляють їх глибокого і творчого сприйняття казки, що і обумовило вибір теми нашого дослідження.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні впливу казки на розвиток емоційної сфери молодших школярів.

Казка – це незмінний і звичайний супутник дитинства. Вона давно привертала увагу педагогів. Різні наукові школи по-різному уявляють її психологічний і педагогічний зміст. Але сходяться всі в одному, що казка є необхідним засобом у осягненні дитиною світу, як зовнішнього, так і внутрішнього. Вона дозволяє зробити процес емоційно-морального розвитку дитини контрольованим і цілеспрямованим. Велика її роль і в плані естетичного розвитку особистості [1, с. 120].

Казки, як і ігри, є невід'ємною частиною розвитку і виховання кожної дитини, їхня мова не лише цікава, але й проста для дитячого розуміння і сприйняття. Адже до деякого вікового періоду дітям важко дається логічне мислення, натомість казка не потребує складних логічних роздумів. Чарівна оповідка не містить прямої настанови до дії, і викладена в ній життєво важлива інформація сприймається дитиною ненав'язливо, що є важливим аспектом, адже молодші школярі, зазвичай, не сприймають прямих повчань, роблячи наперекір батьківським настановам. До того ж, народні казки – це певний багаж норм і моралі, який збирався по краплинах роками і передавався від покоління до покоління [3, с. 122].

Вплив казок на гармонійний емоційний розвиток дітей молодшого шкільного віку полягає в тому, що в процесі диференціювання уявлень про добро і зло відбувається формування гуманних почуттів і соціальних емоцій, що детермінує послідовний перехід від психофізіологічного рівня їх розвитку до соціального. Емоції поступово стають більш осмисленими, починають підкорятися мисленню, коли школяр засвоює різні способи дії та норми поведінки, співвідносить результати своєї діяльності до цілей і результатів інших.

Казки цілком пов'язані з роботою фантазії, саме як органу емоційної сфери: казковий світ об'єктивує для дитини ті чи інші почуття, і в цьому таємниця живучості в нашій душі казкових образів і таємниці їх впливу на дитячу душу. Завдання казки – дати образи, за допомогою яких виражаються почуття дитини. Казка допускає значні відступи від буквальної передачі реальності, відкриваючи простір для творчої уяви [2, с. 360].

Дитина в сприйнятті художнього твору не егоцентрична. Поступово вона навчається ставати на позицію героя, подумки йому сприяти, радіти його успіхам і засмучуватися через його невдачі. Формування в дошкільному і молодшому шкільному віці цієї внутрішньої діяльності дозволяє дитині не лише зрозуміти явища, які він безпосередньо не сприймає, але і поставитися з боку до подій, в яких він не приймав прямої участі, що має вирішальне значення для подальшого психічного розвитку. [4, с. 432].

Все вищевикладене і аналіз наукових джерел дозволяє зазначити, що гармонійний емоційний розвиток молодших школярів полягає в послідовному освоєнні трьох рівнів: 1) *психофізіологічного* – виявляється в процесі уваги учня під час прослуховування казки, в адекватності реагування, в мимовільних репліках (вигуках), мимовільних рухах, в неусвідомленому відношенні до героїв казок на основі вміння розрізняти емоційні стани по їх зовнішньому прояву (через міміку, пантоміму, жести, пози, емоційну дистанцію); 2) *соціального* – характеризується емоційним контролем, емоційною саморегуляцією, довільністю поведінки, що дозволяє виділити в емоційному розвитку соціальні почуття, які ефективно формуються в процесі сприйняття і переживання казки, оскільки включається механізм сприяння героєві, уявного обігравання і відчуття його вчинків; 3) *естетичного* (рівень художнього образу) – характеризується особливим видом емоційного пізнання, при якому школяр відбиває дійсність у формі емоційних образів.

Таким чином, можна зазначити, що казки не тільки розширюють уявлення молодшого школяра, збагачують його знання про дійсність, головне – вони вводять дитину в особливий, винятковий світ почуттів, глибоких переживань і емоційних відкриттів.

Вплив казок на гармонійний емоційний розвиток учнів початкової школи полягає в тому, що в процесі диференціювання уявлень про добро і зло відбувається формування гуманних почуттів і соціальних емоцій і здійснюється послідовний перехід від психофізіологічного рівня їх розвитку до соціального, що забезпечує корекцію відхилень у поведінці школярів.

Отже, можна в узагальненому вигляді визначити казку як важливий провідник емоційного життя школяра, особливої реальності світу почуттів, що дозволяє пізнати найскладніші явища дійсності, «багатство людської мудрості, досвіду, результату роботи свідомості і підсвідомості». [3, с. 399].

ЛІТЕРАТУРА

1. Анікін В. П. Українська усна народна творчість / В. П. Анікін. – М.: Вища школа, 2001. – 123 с.
2. Кулагіна І. Ю. Вікова психологія: Повний життєвий цикл розвитку людини / І. П. Кулагіна. – М.: ТЦ «Сфера», 2001. – 464 с.
3. Підкасистий П. І. Педагогіка / П. І. Підкасистий. – М., 2005. – 640 с.
4. Тришина Є. С. Початкова школа / Є. С. Тришина. – М.: Російська академія наук, 2004. – 294 с. – 327 с.

Ганна Омеляненко,

студентка 6 курсу

Факультету психолого-педагогічної
освіти та мистецтв

Наук. керівник: **Н. М. Щербакова**, к.пед.н., доцент (БДПУ)

ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ

На сучасному етапі модернізації системи освіти України визначальним є розгортання інклюзивних тенденцій, що передбачає переосмислення суспільством ставлення до дітей з особливими освітніми потребами. Зокрема визнаються права учнів на здобуття освіти в інклюзивному середовищі, визначаються цілі, завдання їхнього розвитку, навчання та виховання. Тому в сучасному освітньому просторі акцентується увага на створенні відповідних умов, у яких дитина з особливими освітніми потребами матиме можливість реалізувати власну життєву програму й сформувані особисті цінності. Сучасна інклюзивна освітня парадигма базується на принципах інтегрування дітей з особливими потребами у загальноосвітній простір і передбачає переформатування традиційної практики навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами, зокрема дітей з порушенням слуху, на основі компетентнісної парадигми, як у навчальній діяльності, так і у соціокультурній взаємодії.